

Cultuurplan voor Brussel | Plan Culturel pour Bruxelles

WG / GT artistsinbrussels.be

Projectnota | Note de projet

09-2010

1. Context en project

1.1. Brussel, een internationaal artistiek centrum

De laatste jaren is het aantal Belgische en buitenlandse kunstenaars dat in Brussel woont en werkt sterk gestegen¹. De concentratie aan kunstenaars in Brussel kan verklaard worden door het feit dat Brussel in een dichtbevolkte stedelijke zone ligt die met verschillende grote Europese steden verbonden is. Door deze grote mobiliteit tussen verschillende stedelijke centra kunnen kunstenaars tot over de nationale grenzen heen toegang krijgen tot professionele netwerken en deze verder uitbouwen. Verder biedt Brussel ook een aangename leefomgeving en is het mogelijk om in centraal gelegen wijken te wonen en te werken terwijl de leefkosten in vergelijking met andere Europese hoofdsteden relatief beperkt blijven. Brussel wordt vaak als een toegankelijke, multiculturele en internationale stad gezien die haar voordeel haalt uit een artistieke dynamiek, talrijke infrastructuur en een groot cultureel aanbod.

In Brussel zijn er een groot aantal kunstscholen met een internationale reputatie die elk jaar vele buitenlandse studenten lokken, zoals P.A.R.T.S en La Cambre. Dankzij het toegankelijke aspect van de stad, de grote expressievrijheid in vergelijking met andere Europese steden en de omvang van het Brusselse artistieke veld zijn er vele buitenlandse artiesten en studenten die er tijdens of na hun studies voor kiezen om zich in Brussel te vestigen om zo te kunnen genieten van de vele kansen die de kunstscholen en creatieve en experimentele ruimtes in de stad bieden.

Dankzij de leefkwaliteit in een open en verscheiden stedelijk kader en de aanwezigheid van zowel een netwerk van internationaal gereputeerde kunstscholen als van begeleidende en omkaderende structuren voor kunstenaars is Brussel een echt internationaal artistiek centrum geworden, een plaats waar verschillende artistieke disciplines samenkomen en elkaar ontmoeten.

---

¹ Op dit ogenblik bestaat er geen enkele volledige inventaris van Belgische en buitenlandse artiesten die in Brussel wonen en werken. Het is niet gemakkelijk om het aantal artiesten die in Brussel gevestigd zijn in cijfers uit te drukken. Er bestaan verschillende pogingen maar geen enkele kan aanspraak maken op een volledig en overtuigend resultaat. Een van de moeilijkheden is om het begrip *kunstenaar* te definiëren. Wie kan op deze titel aanspraak maken? Wordt het kunstenaar-zijn bepaald door zijn werk, zijn beroepsstatuut of zijn bekendheid? Zie ook: Héléna RAJABALY, *Note sur les statistiques existantes sur le secteur artistique et culturel à Bruxelles* (SMart). Verder ook: Michel JAUMAIN, *Elaboration de statistiques et indicateurs culturels au sein d'un Etat fédéral : le cas de la Belgique*, Toespraak tijdens het Internationale colloquium van UNESCO en het

Observatoire de la culture et des communications du Québec met als titel "Les statistiques face aux défis de la diversité culturelle dans un contexte de globalisation," 21-23 oktober 2002, Montréal : <http://www.colloque2002symposium.gouv.qc.ca/>.

1.2 Brussel, ondersteuning van jonge kunstenaars

Vele artiesten vinden voor hun creaties onderdak in de vele min of meer alternatieve plaatsen die ruimte voorbehouden voor beginnende artiesten. De voorbije jaren heeft Brussel een grote ontwikkeling gekend van *artistieke laboratoria en plaatsen voor onderzoek en begeleiding* van beginnende kunstenaars. Aan Nederlandstalige zijde voorziet het Kunstendecreet sinds 2006 een categorie 'Kunstenwerkplaatsen' waaronder 77 % van de erkende werkplaatsen zich in Brussel bevindt. Aan Franstalige kant bestaat er nog geen specifiek statuut voor dergelijke plekken maar er zijn veel structuren voorhanden binnen dewelke het werkproces van de jonge kunstenaar wordt ondersteund. Deze plekken bieden naast hun infrastructuur ook vaak nog andere ondersteuning aan de kunstenaars, zoals begeleiding bij subsidiedossiers, productie en communicatie, het aanbieden van een netwerk, etc.

Naast deze erkende structuren vinden kunstenaars ook vaak onderdak in de vele leegstaande panden in Brussel. Zennestraat 17 was daarvan een mooi voorbeeld (www.zennestraat17.be).

Organisaties zoals het Kunstenloket, SmartBE en Îles asbl staan in voor *zakelijk en fiscaal advies* en zijn experts op het gebied van het Kunstenaarsstatuut.

De *alternatieve managementbureaus* (zoals Margarita Production of Blancasa) bieden productionele steun aan jonge kunstenaars en zijn ook experts op het vlak van promotie, communicatie en spreiding. Jonge artiesten kunnen ook bij de *steunpunten* zoals La Bellone of Muziekcentrum Vlaanderen terecht voor informatie omtrent de sector, subsidieaanvragen, verzekeringen, etc.

Brussel kent daarenboven een rijk palet aan *subsidiemogelijkheden* voor jonge kunstenaars. Naast de subsidies bij de twee gemeenschappen, focust de VGC met zijn project- en trajectsubsidies specifiek op jonge kunstenaars. SmartBE geeft beurzen aan vernieuwende projecten, etc.

Toch blijkt het voor vele kunstenaars nog moeilijk om de weg te vinden naar al deze organisaties wegens een gebrek aan overzicht. De initiatieven zijn versnipperd en hebben vaak weinig middelen om een doorgedreven promotie te voeren. Daarenboven beperkt elke organisatie zich tot de informatie gelinkt aan de Gemeenschap waarbinnen men actief is (met uitzondering van zakelijke en juridische materie, een federale bevoegdheid) en is de informatie vaak ook eentalig (NL of FR). Buitenlandse kunstenaars die met geen van beide Gemeenschappen een 'natuurlijke band' hebben, worden verplicht een keuze te maken, wil men zijn of haar carrière in Brussel verder uitbouwen.

P.A.R.T.S trekt dansers uit de hele wereld aan. Het was, denk ik, nooit de bedoeling van de school dat al deze dansers in België zouden blijven, maar velen doen het en willen toegang krijgen tot het Vlaamse systeem. Er moeten manieren worden gevonden om hen ook in het Franstalige systeem binnen te loodsen. [...] Het is een kwestie van netwerken².

---

² Een moeilijke spreiding tussen de gemeenschappen, gesprek met Thomas Hauert, in *Courant*, Vlaams Theater Instituut, nr. 93, mei-juli 2010, p.49

1.3 Cultuurplan voor Brussel

Het concrete voorstel uit het *Cultuurplan voor Brussel* dat door de leden van BKO en RAB en de werkgroep als prioritair werd geacht is dan ook het oprichten van een *meertalige informatiedienst en portaalsite* voor artiesten. *De dienst zou artiesten informeren over de cultuursector, het institutionele kader van de stad en de verschillende financieringsbronnen van cultuur. Op de portaalsite die artistsinbrussels.be zou kunnen heten, kan er worden genetwerkt, en er kan een forum worden opgestart waarop artiesten vragen kunnen stellen*³.

Alvorens een dergelijke informatiedienst (*artistsinbrussels.be*) uit te bouwen, moeten we beschikken over een exhaustieve *databank* waarin alle initiatieven die ondersteuning bieden aan kunstenaars zijn opgenomen, bovendien interdisciplinair.

Daarenboven is ook een *cartografie* van de bestaande creatieplekken en ondersteunende structuren in Brussel onontbeerlijk. Brussel beschikt niet over een totaalbeeld van alle infrastructuur waar kunstenaars terecht kunnen voor bijvoorbeeld residenties.. Dit is een struikelblok bij enerzijds beleidsbeslissingen (inplanting nieuwe ruimtes, omgevingsanalyse) als voor professionelen uit de sector (geen totaalbeeld van het aanbod) en de gebruiker.

Naast de databank en cartografie is *artistsinbrussels.be* ook een (*virtuele*) *ontmoetingsplek* voor Brusselse kunstenaars – een symbolische werkplaats waar ze informatie kunnen delen, oproepen lanceren en ervaringen uitwisselen.

In deze projectnota richten we ons in eerste instantie op de ontwikkeling en promotie van deze databank en cartografie. We beschouwen dit als een eerste noodzakelijke stap in de uitbouw van *artistsinbrussels.be*. We voorzien eveneens een grondige evaluatie van het project. Op basis van deze resultaten wordt beslist hoe *artistsinbrussels.be* verder vorm krijgt en wat mogelijke uitbreidingen kunnen zijn.

2. artistsinbrussels.be

2.1 Doelstellingen

Artistsinbrussels.be streeft volgende doelstellingen na:

- Artistsinbrussels.be streeft ernaar om de tool bij uitstek te worden voor alle kunstenaars die in Brussel (willen komen) wonen en werken. De databank verzamelt alle informatie die een kunstenaar nodig heeft. De databank wil zich niet in de plaats stellen van de bestaande initiatieven maar enkel info bundelen en doorverwijzen. De cartografie biedt dan weer een compleet overzicht van beschikbare onderzoeks- en creatieplekken in Brussel⁴. Daarnaast is *artistsinbrussels.be* een virtuele ontmoetingsplek waar kunstenaars info en ervaringen kunnen delen.

---

³ *Cultuurplan voor Brussel*, p.33

⁴ Deze doelstelling moet worden ontwikkeld in nauwe samenwerking met de Werkgroep Cartografie van het *Cultuurplan voor Brussel*

Artistsinbrussels.be is niet gelinkt aan een bepaalde kunsttak en wil alle disciplines bereiken.

- Artistsinbrussels.be biedt de kunstenaar wegwijs via een zoekfunctie. Op die manier vindt de kunstenaar snel bij welke organisatie hij/zij terecht kan voor zijn/haar vraag.
- Artistsinbrussels.be is gemeenschaps- en taaloverschrijdend en drietaling (NL, FR, EN). De databank en cartografie verzamelen initiatieven die actief zijn binnen het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.
- Artistsinbrussels.be streeft een visuele aantrekkelijkheid na.
- Artistsinbrussels.be is niet enkel een praktische tool maar wil het beeld van Brussel als 'stad van kunstenaars' verder ontwikkelen (subjectieve tool). De site wil Brussel als creatieve stad nog meer toegankelijk en aantrekkelijk maken. Jonge kunstenaars moeten alle mogelijkheden krijgen om hun creatieve parcours hier uit te bouwen. Deze creativiteit en vernieuwing kan enkel ten goede komen voor de verdere ontwikkeling van Brussel als internationale, creatieve stad.

2.2 Inhoud databank en cartografie

De databank en cartografie bundelen alle initiatieven rond volgende thema's:

- **Cartografie van onderzoeks- en creatieplekken**
Voorbeelden: ateliers, opnamestudio's, kunstewerkplaatsen, collectieven, etc.
- **Administratieve en zakelijke steun**
Voorbeelden: zakelijke steunpunten, alternatieve managementbureaus, Interimbureaus, VDAB, info omtrent regularisatie, ...
- **Financiële steun**
Voorbeelden: overheden, fondsen, mecenaat, etc.
- **Ondersteuning bij promotie en communicatie**
Voorbeelden: alternatieve managementbureaus, etc.
- **Opleidingen, workshops en stages**
Voorbeelden: kunsthogescholen, aanbod kunstewerkplaatsen, tewerkstellingsmaatregelen, etc.
- **Artistieke ondersteuning**
Voorbeelden: dramaturgen, etc.
- **Productionele en technische ondersteuning**
Voorbeelden: kunstencentra, alternatieve managementbureaus, etc.

Via verschillende indicatoren (thema, taal, discipline, locatie, etc.) komt de kunstenaar bij de juiste info terecht en wordt hij/zij doorverwezen naar de betreffende organisaties.

Per organisatie wordt volgende info opgenomen: Adres- en contactgegevens | Korte introductietekst | taal waarin de dienst wordt aangeboden

3. Praktisch

3.1 Uitwerking

NB. In een eerste fase zullen enkel de cartografie en databank worden gerealiseerd.

Fase 1: Gegevensverzameling (3 maand) en concept

De gegevensverzameling gebeurt in eerste instantie door de leden van de Werkgroep Artisteninbrussels.be, in nauwe samenwerking met bestaande initiatieven met ervaring in het opzetten van databases. Voor de finalisatie en verwerking van de gegevens zal een extra werkkraft nodig zijn.

In samenwerking met webdesigners en grafici wordt het concept van artistsinbrussels.be op punt gesteld.

Alvorens het project te realiseren wordt alles afgetoetst met de doelgroep zelf, namelijk de individuele kunstenaars, verzameld in een stuurgroep.

Fase 2: Technische verwerking en opstellen communicatieplan (3 maand)

De technische verwerking van de gegevens in een aantrekkelijke databank zal worden uitbesteed aan een webdesign-bureau. Cf. Bijlage: offertes webdesign

Het succes van de databank hangt grotendeels af van de promotie die wordt gevoerd. Een gedetailleerd communicatieplan is dan ook van groot belang. Een medewerker bereidt een grondig plan voor.

In eerste instantie krijgt de databank een eigen webadres. Daarnaast wordt hij ook geïntegreerd in de websites van alle initiatieven die erin opgenomen zijn.

Fase 3: Lancering en promotie (2 maand)

Ter lancering van de databank zal een kleine persconferentie en infosessie worden georganiseerd. Daarnaast wordt promotiemateriaal verspreid via alle gebruikelijke kanalen.

Fase 4: Evaluatie

Na een periode van zes maand wordt de databank geëvalueerd op volgende aspecten:

1. Wat kan nog worden bijgeschaafd voor beter gebruik van de databank?
2. Wat leverde de promotiecampagne op?
3. Is een update reeds nodig? Zoja, hoe en wanneer kan deze uitgevoerd worden?
4. Kan het project uitgebreid worden?

Mogelijke uitbreidingen zijn: een forum waarop kunstenaars info en ervaring kunnen uitwisselen; de mogelijkheid om reportages rond bepaalde ateliers, diensten, producties, ... te maken en in de kijker te zetten; subjectieve cartografie; etc.

3.2 Timing

De realisatie, lancering en evaluatie van de databank artistsinbrussels.be wordt gespreid over twee jaar:

Voorjaar 2011: gegevensverzameling + conceptdefiniëring + opstellen communicatieplan

Najaar 2011: technische uitwerking databank + opstart communicatiecampagne

Begin 2012: lancering databank + communicatiecampagne

Zomer 2012: evaluatie en analyse uitbreiding van het project

4. En verder?

De databank en cartografie zijn een eerste, noodzakelijke stap in de uitbouw van de meertalige informatiedienst en portaalsite artistsinbrussels.be. Op basis van een grondige evaluatie wordt bekeken hoe artistsinbrussels.be verder uitgewerkt moet worden en hoe de andere functies kunnen worden geïmplementeerd.

NB. Enkele aspecten die nog zullen worden verfijnd tijdens volgende werkgroepvergaderingen.

- Het **beheer van de site**: er moet nog worden nagedacht hoe de site op lange termijn kan blijven evolueren en geupdated worden. In het kader hiervan zal een sessie worden georganiseerd met bestaande structuren (steunpunten e.d.) die hierin een rol zouden kunnen spelen of cruciale informatie kunnen aanleveren.
- De verder **rol van de werkgroep**: de werkgroep blijft cruciaal voor de fase van de gegevensverzameling en de functionele analyse van de databank en cartografie. Via subgroepen zal hierop worden verdergewerkt vanaf september 2010.